

Sećate li se Kraja istorije?

Bio je to sav bes 1990-ih. Neoliberalni kapitalizam, ponekad nazivan tačerizmom ili reganizmom, trebalo je da predstavlja vrhunac istorije. Tadašnji slogan, kako je to Čelična Ledi volela da kaže, glasio je: "Nema alternative". Posao rušenja tog totalitarnog pojanja započeo je davno. Pokret kontraglobalizacije koji je nastao na prekretnici vekova i vezan je za proteste u Sijetlu i Đenovi, odbio je da prihvati kraj istorije. On je izbacio slogan "Drugačiji svet je moguć". Mi smo bili deo tih pokreta i sada kada se nalazimo usred značajne svetske ekonomske krize možemo sasvim jasno da kažemo da smo mi bili u pravu a oni ne.

Ovo nema veze sa zluradošću - to se tiče same srži onoga što kriza zaista znači. Iznad svega, neoliberalizam je bio uspešan u najideološkijem od svih manevara: polagajnu prava na izvorno utemeljenje. Alan Greenspan (Greenspan), bivši predsednik Federalnih rezervi SAD koji je upravljao većinom deregulacija koje su dovele do sadašnje krize, priznao je da mora da preispita uverenja koja su mu tokom čitavog života bila najdraža. Suštinska dogma neoliberalizma - da su tržišta najbolji način da se alociraju društveno bogatstvo i resursi, zato što se samo tamo stremljenje za ostvarenjem ličnog interesa može na magičan način transformisati u društveni napredak - u potpunosti je opovrgnuta. To više nije zdrav razum, niti jedina smisljena pozicija: sada je jasno da je to sve vreme bila partijska ideologija (a ne neutralna 'nauka'). Čuti nekoga kao što je Greenspan da prizna to je kao da čujete papu koji kaže, 'možda sam pogrešio u pogledu čitave te stvari sa Bogom'. Ovo je trenutak 'pada Berlinskog zida neoliberalizma'.

Ali reći da će se svet promeniti ne znači da će to biti kraj kapitalizma, ili da će nužno predstavljati početak nečeg 'boljeg' od neoliberalizma. To znači da je sada trenutak kada određeni ekonomski i politički sporazumi s kraja 1970-ih postaju neodrživi.

Uspon neoliberalizma je delom bio odgovor na politički snažnu i zahtevnu radničku klasu, naviknutu na ideju da njene osnovne potrebe treba da podmiruje država blagostanja, da realne zarade treba da rastu, i uverenu da joj pripada više. Od tada, realne zarade su stagnirale ili su u padu, socijalni izdaci su smanjeni i ograničeni, nesigurnost i strah su postali opšta pojava. Zauzvrat smo dobili jeftine kredite, zahvaljujući niskim kamatnim stopama i deregulisanim finansijskim tržištima - zajemčenim rastućim cenama kuća (to je 'balon' sa kojim je počela kriza) - privatnim osiguranjima i penzijama, i (posebno u UK i SAD) potrošačkom gozdom koja je podstaknuta rastućim zaradama, ali i neobuzdanim ličnim zaduživanjima. Veoma mali broj špekulanata se jako puno obogatilo. Neki od nas su dobili kuće i penzije. Većina je zapala u duboke dugove.

Sada je čitav taj 'dil' propao. Ime 'kreditno smrkavanje' (credit crunch) govori sve: dani kada su jeftini krediti bili kompenzacija za gubitke u svim drugim oblastima su prošli. Mi se suočavamo sa sumornom realošću stagnirajućih zarada, neizvesnošću, rastućim cenama i sve manjim socijalnim davanjima. Ukratko, mi na globalnom Severu se suočavamo sa onim što je većina svetske populacije iskusila tokom 1980-ih, kada su MMF i Svetska banka krstarili svetom i prodavali "strukturno prilagođavanje".

Upravo u vezi sa ovim "prilagođavanjem" su započele inicijalne borbe protiv neoliberalizma u 1990-im, a isto se može desiti i sada. Mi ne možemo znati kako će tačno doći do izbivanja tih socijalnih konflikata, ili u kom obliku; da li će se održati i poprimiti opšti karakter. Možda zbog rasta cena hrane i usluga, pošto ljudi ponovo budu otkrili vekovima staru tradiciju regulisanja cena, upoznati sa "moralnom ekonomijom" "fer cena" koja se protivi "političkoj ekonomiji" tržišta. Možda zbog stanovanja, setivši se lekcija anti-poll tax pokreta, dok se ljudi budu organizovali da spreče evikcije i ponovo ostvare pravo na fizički prostor.

Ali to takođe znači da će oblik restrukturiranja koji će biti dizajniran i o kome će raspravljati G20 i drugi tokom narednih meseci zavisiti od toga kako će ljudi reagovati na situaciju. Svi govore o "Nju dilu": pa, dil koji ostvarimo može jedino biti onoliko dobar kolika je naša mogućnost da zahtevamo - i povratimo - ono što želimo.

Istorija nam, dakle, stoji na raspolaganju. Ali mi smo to znali sve vreme.

Decembar, 2008

Naslov originala: **Do You Remeber The End of History?**

<http://turbulence.org.uk/do-you-remember-the-end-of-history/>

Autor: **Turbulence**

www.turbulence.org.uk

Prevod: **Kontrapunkt**

www.kontra-punkt.info